

ISSN 2295-3531

GROOT-NIEUWERKERKEN IN "DE GROOTE OORLOG" BINDERVELD – COSEN – GORSSUM SCHELFHEIDE – NIEUWERKERKEN - WEYER

Luc Schepens

Naar aanleiding van de 100ste verjaardag van de aanvang van de 1ste Wereldoorlog, brengt Heemkunde-Nieuwerkerken een boek op de markt.

We hebben het antwoord gezocht in de archieven, dagboeken, gemeenteraadsverslagen. Militaire archieven te Evere, Documentencentrum Legermuseum te Brussel.

Het boek telt 244 pagina's.

Je vindt er gegevens over zowat 152 soldaten van Binderveld, Cosen, Gorssum-Schelfheide, Nieuwerkerken en Weyer, samen met een aantal foto's uit archieven.

BOEKVOORSTELLING:

Zondag 12 oktober 2014 – 13:00 Erfgoedmarkt

Zondag 19 oktober 2014 – 09:00 Ter Cose

Zondag 09 november – 10:00 O.C. De Brug

Dinsdag 11 november – 14:00 O.C. De Brug

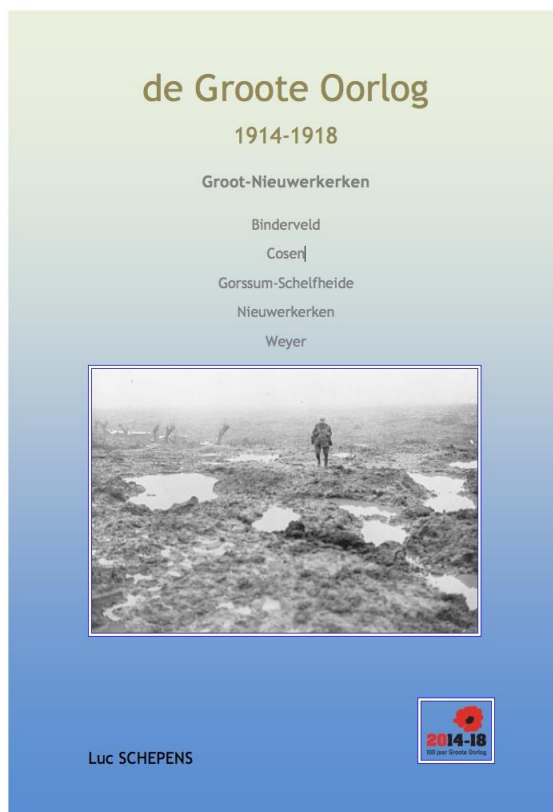
Woensdag 12 november – scholen

Je bent van harte welkom!

Tot 1 november 2014, kan je het boek bestellen in voorverkoop (-20%) aan €11,90 i.p.v. €14,90.

Stort dit bedrag op rekening:

BE51 7350 0844 6462 met vermelding van je naam en adres.

Je kan het boek afhalen op de tentoonstelling WO1.

Wens je dat het boek je toegezonden wordt? Stort dan het bedrag + €6,00 voor de verzending.

Meer info: 0477/528181 of luc.e.b.schepens@telenet.be

Op de volgende bladzijden (van 2 tot 12) vind je een uittreksel van het boek.

De militieregisters

De militieregisters zijn de administratie van de dienstplichtigen. Door systematisch de militieregisters door te nemen kan een lijst gemaakt worden van de mannen die gevochten hebben in WO1. De namen die op het herdenkingsmonument van de gemeente staan zijn soms onvolledig.

De militiewetgeving in de periode rond WO1.

We onderscheiden hier 3 periodes.

Tot 1909: het systeem van de lotelingen.

Vanaf 1798 tot 1909 wordt het Belgisch leger gevormd door vrijwilligers en de lotelingen. Er waren echter weinig vrijwilligers, zodat het leger hoofdzakelijk uit lotelingen bestond. Iedereen kon ingeloot worden. Het was de burgemeester en zijn secretaris die ieder jaar de militielijst opstelden. Zij moesten ervoor zorgen dat alle jongens die 19 jaar werden erop stonden.

In het parlement werd vastgesteld hoeveel lotelingen er moesten zijn voor het hele land. Voor de provincie Limburg waren er dat ongeveer 700. Het aantal werd verdeeld over de verschillende kantons en daarna over de gemeenten, evenredig met het aantal opgeroepen.

Al deze jongens moesten op dezelfde dag naar de kantonhoofdplaats waar ze per gemeente naar binnen werden geroepen en op alfabetische volgorde een nummer uit een trommel moesten trekken. Indien er bijvoorbeeld 6 moesten uitgeloot worden, dan moesten de laagste 6 nummers gaan. De dorpen die het verst van de kantonhoofdplaats verwijderd waren mochten eerst loten, want die moesten nog te voet naar huis. In de gemeenterekeningen van die tijd vinden we meestal een kostenpost terug getiteld "Begeleiding van de lotelingen naar de kantonhoofdplaats".

Lotelingentrommel

De dienstplicht was niet persoonlijk. Rijkere jongens konden zichzelf vrij kopen. Er waren ronselaars die jongens zochten die de plaats van rijke jongens wilden innemen. Er waren ook mannen die er hun beroep van maakten om rijkere jongens te vervangen.

De gemeente Nieuwerkerken in en na WO1

Op deze bijeenkomst worden de namen van de onderwijzers van de jongensschool, opgenoemd: Meuwissen Joseph, hoofdonderwijzer, Graulus Emiel onderwijzer der tweede school, en Saenen Gerard als tussentijdse onderwijzer' Meuwissen J. heeft dus de oorlog overleefd! (p.136). Onderwijzer Langenaken Guillaume † 30-10-1918; Graulus Emiel begint op 25-11-1918.

Tijdens dezelfde zitting gaat het ook over een lening bij het Gemeentekrediet van 18.000 fr. voor:

1. dagloning bedienden gemeentebestuur: 7709,40 fr.
2. kosten door voeding, overbrenging en inkwartiering der uitwijklingen: 4175,88 fr.
3. Toelage aan Weldadigheidsbureel voor 1918 plus eerste ½ jaar 1919, onderhoudskosten van verschillende behoeftigen der gemeente in de hospitalen: 1750 fr.
4. Bevoorrading:
  - A. Buitengewone uitgaven door de duurte schoolbenodigheden: 756,40 fr.
  - B. Buitengewone uitgaven voor brandstof voor scholen: 976,00 fr.
  - C. Onkosten door werken aan wegen door werklozen: 1892,10 fr.
5. Kosten veroorzaakt door legering der troepen: 755 fr.

Te Zamen: 18.014,52 (p.139)

Op 28-05-1919 staan de wegenwerken, die al gedurende 5 jaar stilliggen, op de agenda. De meeste straten zijn beschadigd door voorbijtrekkende Duitse troepen. Kosten: 7.579,50 fr. Uitvoering door werklozen.

De wedde van de veldwachter, 400 fr. vóór 11 april, wordt vanaf 11-04-1919 opgetrokken naar 700 fr.

De secretaris noteert in de zitting van 28-08-1919: ± 175 jongens komen naar school, dus is er nog een 3de klas nodig! Bessemans Willem begint op 01-10-1919 aan 1200 fr.+150 fr. per jaar. 'Klaslokaal 3de klas: de gemeente betaalt de meubels, (die haar eigendom blijven) alsook het klein onderhoud, het reinigen van de klassen en het nodige materiaal: borstels, dweilen, zeep enz. het aansteken van het vuur waarvoor ze 100 fr. per jaar en per klas uitgeeft. En er komt een schooltuin! Daartoe koopt de gemeente grond gelegen 'Kerke Blok Sectie B Nr.71° van het kadaster'. De 13 a kosten 46,75 fr de are, dus in totaal 600 fr. Dit perceel hoort toe aan 'de erfgenamen van Graaf de Brigode, Kemlandt de Stenbier de Wideux'! Een mondvoll!

De schatting van de grond gebeurt door Geuns Hubert, landbouwer, en Collin Jos, winkelier. Zij spreken over 15a 59 ca. aan de prijs van 4.600 fr. per ha. Was er een vergissing bij het opmeten?

BINDERVELD

Gesneuvelden

BANGELS Joseph Theophiel, zoon van Bangels Petrus en Grossiels Gertrudis, geboren de 31ste maart 1885 te Runckelen (akte n°), behoorde tot de Lotingslijst Binderveld 4de Militiekanton van 1905 met lotingnummer (n°119), groot 1,67m. Landbouwer van beroep, ingedeeld bij het 9de Linierement de 09de juni 1905. Wederopgeroepene soldaat 2de Klasse met stamboeknummer 109/53063, bij het 9de Linierement. Gehuwd met Bangels Maria Ludovica de 9de augustus 1911. Gesneuveld tijdens de gevechten de 6de augustus 1914¹ te Luik.

Tijdens de gevechten te Luik onder het bevel van Kolonel Meiser ontvingen zij allen de vuurdoop in de tussenruimten der forten (Bonnelles en Embourg). In de gevechten rond Saint-Tilman bleef de helft van het effectief achter op het slagveld. Bij de reorganisatie van de 2 schaarse regimenten werd een nieuw effectief opgebouwd met amper 48 officieren en 2807 manschappen.

¹ *Verdiende het Regiment zijn eerste eervolle vermelding door het ruim aandeel dat het had in de overwinning te Luik (Sart-Tilman).*

De Eerste Stormaanval op de Vesting Luik

Woensdag 5 augustus 1914

Twee vertegenwoordigers van het Duitse leger trokken naar Luik om de overgave te eisen. Deze eis werd door de Belgen direct van de hand gewezen waarna de Duitsers de staat van beleg afkondigden. Dit beleg begon met een aanval op de vier meest oostelijke forten van Luik. De aanval werd afgeslagen. Het veldgeschut dat voor deze aanval werd gebruikt, was te licht om door te dringen in de Belgische forten. De kanonnen van de Belgische forten hadden met veel succes geholpen de Duitse aanval af te slaan. Onder de Duitsers werd dan ook tijdens de eerste aanvallen een bloedbad aangericht. Op sommige punten lagen de lijken een halve meter hoog opgestapeld. Die Duitsers die toch door deze muur van vuur heen kwamen, werden daarna door de Belgen krijgsgevangen gemaakt.

Op een zestal plaatsen probeerden Duitse troepen pontonbruggen te leggen. Ook werden vloten gemaakt waarnaast de paarden meezwommen naar de overkant. Alle pogingen werden ondersteund door mitrailleur- en artillerievuur. Bij Visé probeerden de Duitsers van vroeg in de ochtend tot laat in de middag over de Maas te komen. Dit lukte hen niet. Zij trokken zich terug om 's avonds laat terug te komen. Die dag mislukten al hun pogingen om over de Maas te komen.

De vroegere Duitse militaire attaché in Brussel werd naar generaal Lemans gestuurd om hem over te halen de fortenring over te geven. Mocht de fortenring niet worden overgegeven dan zou Luik worden verwoest door zeppelins. Lemans weigerde zich over te geven. Na het gesprek werd de zeppelin „Cöln“ opdracht gegeven naar Luik te vliegen om daar enkele bombardementen uit te voeren. In de avond werd begonnen met de beschieting van fort Fléron, later op de avond werden ook de forten Chaudfontaine, Embourg en Bonnelles onder vuur genomen.

de Doorbraak

Donderdag 6 augustus 1914

Omstreeks 03.00 uur in de ochtend deed de Duitse infanterie een stormaanval op de ruimten tussen het fort Bonnelles en de Ourthe. In gesloten gelederen rukte, gedurende vijf uur, golf na golf op; zij werden echter door het hevige geschutvuur vernietigd. Overlevenden vielen ten prooi aan de moordende Belgische mitrailleurs. Ook het centrum aan de oostelijke zijde bij fort Fléron werd aangevallen. De Duitse veertiende brigade, nu onder leiding van een officier van de Generale Staf, de later zo bekend geworden Ludendorff, viel de ruimte tussen fort Evegnée en fort Fléron aan. Ludendorff nam de leiding op zich nadat de commandant van de brigade door machinegeweervuur werd gedood. De Duitsers wisten een doorbraak te forceren, onder andere doordat de kanonnen van fort Fléron niet op de Duitsers vuurden. Een afdeling ruitery van de Duitsers wist tot vlakbij de stad door te dringen maar werden door aankomende Belgische reserves teruggedrongen.

Het verhaal van Godefridus (Free) Kempeneers en Liske Boonen.

°Geetbets 14de september 1867 + Binderveld 11de juli 1935

Godefridus (Free) was de zoon van Pieter Kempeneers en Thérésia Van Olst. Bij de geboorte van Free, woonden de Kempeneers te Geetbets. Daarna verhuisde het gezin naar een boerderijtje in Kelsbeek (Melveren).

Het jaar 1893 verhuist het jonge paar (Free was ondertussen gehuwd met Liske Boonen) op een boerenkar naar Binderveld. Liske vertelde later dat twee keer op die manier verhuizen, nieuwe meubelen betekende: de deuken en de schrammen waren niet te tellen.

Free en Liske begonnen kinderen te kopen: ons Trees (1894), onze Pierre (1897), ons Eveline (1899), onze Fons (1901), onze Victor (1905) en onze Lucien in 1908. In 1908 kwam daar nog hun pleegbroer Hubert bij.

Free en Liske kochten een winning in de Kruisstraat voor 500 frank en begonnen te boeren. Free werkte mee aan de tramlijn Herk-de-Stad – Sint-Truiden en waarschijnlijk voerde hij maandenlang aarde aan voor de aanleg van de tram berm, de talud.

Op 15 mei 1913 was er feest, die dag werd de tramlijn in gebruik genomen. Twee jaar later braken de Duitsers de sporen weer op, waarschijnlijk om ze in de frontstreek opnieuw te gebruiken. In 1921 werden er nieuwe sporen gelegd.

In augustus 1914 kwamen de Duitsers. Misschien was het goed dat Free niet meer op het Krommenhof woonde, want een Duitse patrouille raakte er slaags met een groepje Belgen. Een Duitse kogel sloeg in, in de deurstijl van Free zijn vroeger huis. Men vertelde later hoe die bereden Duitse verkenners in galop door het dorp joegen en vanachter de nekken van hun paarden hun korte geweren afvuurden. Binderveld ontsnapte aan de Duitse wreedheden, waarschijnlijk omdat Sint-Truiden tijdig de burgerwacht uit Brustem had teruggetrokken en hun verouderde eenschotsgeweren had laten inleveren. En vooral natuurlijk omdat ter plaatse in Brustem geen Duitsers waren gedood. In Gorsem en Duras werd telkens de grootste boerderij in brand gestoken en in Budingen en Terweiden waren respectievelijk 50 en 20 woningen in de as gelegd. De zuidkant van Sint-Truiden telde 24 verwoeste woningen en 25 gedode burgers, van wie er een paar door de Pruisen hun brandende woning waren ingejaagd.

De oorlog was een slechte tijd voor de Kempeneers, ook voor de familie te Metseren. Zij hoefden wel niet veel honger te lijden, al vertelde ons Eveline later wel eens dat zij ooit kersen moesten eten van de honger. Onze Victor ontkende dat er vaak brood tekort was, behalve op de bakdag als het meel niet tijdig uit de molen arriveerde of als Liske haar brood niet tijdig uit de oven kreeg. Graan was natuurlijk schaars en de Duitsers doorzochten hardnekkig de boerderijen op verborgen voedsel. Daarom bracht Free eens een gedeelte van zijn voorraad onder bij nonk Eduard Boonen te Nieuwerkerken.

Free en zijn broer Hubert konden in de oorlog het stropen niet laten, ook al patrouilleerden de Duitsers 's nachts te paard en werden zij hels als zij schoten hoorden. Op zekere nacht volgden zij Free en Hubert naar de Pensweiden. De twee broers waren verplicht door de grachten al kruipend weg te glippen, en zelfs doodstil te blijven liggen toen zij toch niet tijdig weg geraakten. Vanuit hun diepe schuilplaats zagen zij met zwartgemaakte gezichten het metaal van geweren en bajonetten blinken in het zwakke licht.

Frontbrief van Gustaaf Ruymen

Frontbrief van Gustaaf Ruymen aan zijn broer Isidoor ("Poldoor" in de volksmond), die als krijgsgevangene in Duitsland verbleef. Hij zocht en kreeg eerder contact met zijn broer in Duitsland dan met zijn familie in Kozen (Limburg), zo blijkt uit de brief.

Belgien den 13den februari 1917

Beste broeder

Nu ik nog enige stonden tijd heb kan ik U nog gouw enige woorden mededelen. Broeder ik bevind me nog in staat van goede gezondheid, ik denk dat gij U ook nog hierin bevind. Poldoor, ik heb U al zoveel en dikwijls geschreven. Ik schrijf U bijna alle maanden maar ik krijg van U geen tijding meer ik weet niet wat zulks betekend ik heb in vier maanden niets meer van U ontvangen. Van huis is het al bijna twee jaar geleden dat ik nog iets gehoord heb.

This droevig om in zulken staat zich te bevinden en zoo lang van elkaar gescheiden te zijn en geen nieuws van elkander te

weten. Ik verlang ernaar binnenkort eenig nieuws van U te weten en ook van mijne ouders. De mannen van Cosen die hier zijn stellen het nog allen goed ik weet nog van geen gesneuvelden. Ik heb over een dag of drie nog een brief ontvangen van Henri Delsaer deze stelt het nog zeer goed. Broeder laat mij eens weten hoe gij nu al gesteld zit en hoe het thuis zo al uit ziet als gij nieuws zoud weten van thuis. This hier vel winter geweest.

Ik denk toch Poldoor dat de oorlog op het einde loopt this te hopen dat deze droevighe tijd weldra mag gedaan zijn. Maar we zullen ons botten maar vegen aan den hele boel en er niet te veel op denken dan passeerd de tijd toch wat beter. Wij versleiten nu onze jongen jaren in droefheid en ellende en als we het geluk mogen hebben van naar huis te keren dan zullen we later wat meer plezier maken wij moeten dat toch inhalen hetgene wij ten achter zijn. Wij zullen maar denken gelijk uilenspiegel sprak na slecht weder komt altijd goed weder.

Ik heb tot nu toe geluk gehad ik ben nog geen enkele dag ziek geweest en dat is nog het bijzonderste van alles. Wij zullen daarom de goede God maar bidden dat hij ons zo nog lang mag bewaren en ons terug brengen naar onzen ouderlijken woning waarvan wij nu reeds zolang weg zijn. Poldoor ik ga mijn brief sluiten en ik hoop zonder fout binnenkort eenig nieuws van U te ontvangen. Laat ook iets weten aan onze dierbare ouders. Ik blijf U nooit vergetende broeder.

*Gustaaf Ruymen
C 218 = 8° compagnie
Armee Belge en campagne*

6 maanden later, op de 4de september 1917, stierf Gustaaf Ruymen aan het IJzerfront zonder antwoord of nieuws van zijn broer of thuis. Op de 5de september werd hij in Oeren begraven.

(De originele brief is in het bezit van Paula Ruymen, dochter van Isidoor Ruymen, die krijgsgevangene was in Duitsland)

“Het was vroeger niet beter dan nu”

Michele Grauls (reeds 91), is één van de oudste burgers van Kozen. Op dit ogenblik woont hij in de Doorstraat bij z'n dochter Lisette en schoonzoon Willy Mortelmans. Een gesprek over vroeger en nu.

“Door het slijk dat toen tot aan mijn oren kwam, trok ik als klein manneke naar school, waar maar één meester was voor 120 kinderen. En na de school moest ik aardappelen planten, koren binden en fruit plukken.

In 1913 moest ik naar het leger en dat heeft geduurd tot 1919 omdat de oorlog er tussen gekomen was.

Ik deed m'n plicht

Ik was bij de cavalerie als verkenners en zo hebben de Duitsers mij op een morgen om 9 uur in mijn arm geschoten – hier erin en daar eruit – Maar ja, ik had nog geluk, wan't 's anderendaags vertrokken de anderen naar de IJzer en ik naar Engeland. Daar heb ik een hele tijd in het hospitaal

gelegen en toen ben ik daar in een Belgisch munitiefabriek gaan werken met nog 3.000 andere Belgen. Een schoolmeester uit Zeebrugge gaf ons ook nog Engelse les. En ik las ginder de Engelse gazetten en ik kon goed praten met de andere mensen ginder. Maar ja, ik ben er ook 4 jaar geweest.

De mensen van Kozen hebben weinig last van de Duitsers gehad, niet zoals in Donk en in Alken, waar ze op de Duitsers schoten. Maar hier, ja, wat kunt ge doen met een schop, een riek en een zeis tegen een soldaat. Dat is belachelijk.

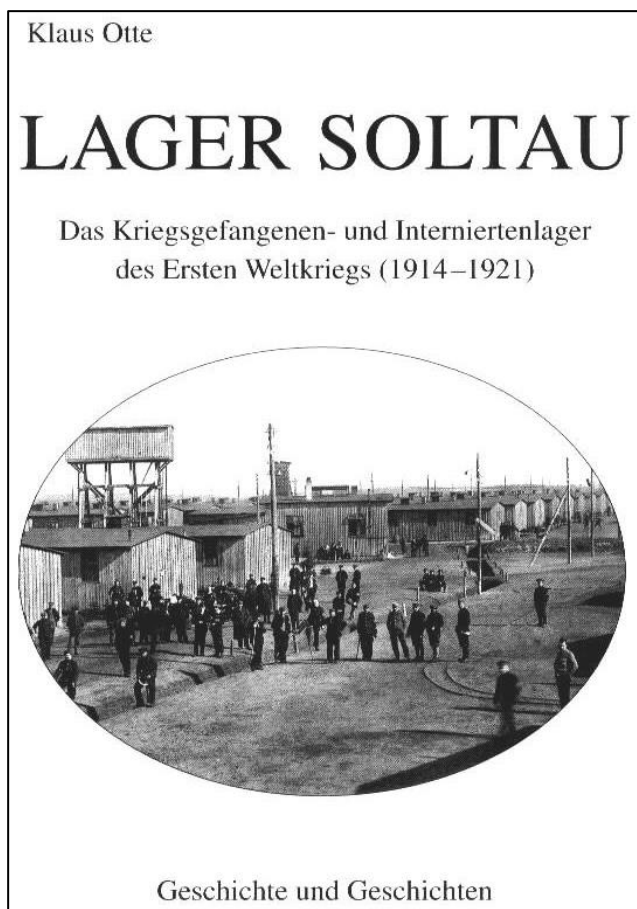
Ik heb mijn plicht gedaan. In de eerste wereldoorlog was ik een felle soldaat en in de tweede wereldoorlog zat ik bij de civiele bescherming.

Ondertussen was ik ook getrouwd en had ik kinderen – ik heb er 13; 10 meisjes en 3 jongens – die gelukkig goed gezond waren, want kindergeld dat bestond toen nog niet. Ik had 3ha labeurgrond om te bewerken en 4 dagen per week ging ik nog plukken van 7uur ' morgens tot 6 uur 's avonds voor 28fr. per dag.

Ik moest na de oorlog niet veel Duits geld gaan wisselen, ik had niks!.

Krijgsgevangenkamp Soltau in Duitsland

Het kamp Soltau was het grootste Duitse krijgsgevangenkamp tijdens de Eerste Wereldoorlog en bestond in feite uit twee aangrenzende kampen, met in het totaal meer dan 70 barakken. De twee kampen waren omgeven door één omheining maar van elkaar gescheiden door een toegangsweg achter de hoofdpoot. De meeste Belgische krijgsgevangenen kwamen in dit kamp terecht.

Het kamp werd gebouwd in de winter 1914-1915 op grondgebied van het gehucht Friedrichseck en had meer dan 70 barakken. De eerste gevangenen hebben nog enkele weken onder de blote hemel moeten slapen. Daarna kregen ze een voorlopig onderdak in een rijkschool. Intussen werden er tenten opgezet. Deze tenten werden enkele weken later al door een zware storm vernield, zodat de gevangenen opnieuw onder de blote hemel moesten slapen.

Wervikse vluchtelingen

Geboorten:

06de maart 1918: Knockaert Jozef Albert, zoon van Knockaert Renaat (38) klompenmaker en Devriendt Maria (37) kantwerkster, vluchtelingen beiden uit Bovekerke.

26ste april 1919: Knockaert Godelieve Palmyre, dochter van Knockaert Renaat (38) klompenmaker en Devriendt Maria (37) kantwerkster, vluchtelingen beiden uit Bovekerke.

Overlijdens:

07de mei 1918: Vanthuyne August (61) uit Vladslo, weduwnaar van Rivière Melanie, zoon van Vanthuyne Franciscus en Barbara Duytschaver, beiden uit Vladslo.

* Bij de aangifte van Vanthuyne August waren aanwezig, Desiré Clays (53) uit Cortemark en Knockaert (38).

09de mei 1919: Rivière Irma Maria (5) geboren te Vladslo de 04de april 1914, dochter van Carolus Ludovicus Rivière en Verduyn Leontina.

In de deelgemeente Gorseem-Schelfheide is in de periode 1914-1920 niks gevonden.

Relaas van de gevechten rond Zepperen

Op 17 augustus 1914 had bij het Bernissembos² in de enclave Terstok van Brustem, op de grens met Sint-Truiden en Zepperen, een kleine veldslag plaats tussen een ruiterskadron Belgische Gidsen en Duitse infanteristen³. De na Halen wellicht wat overmoedige Belgische verkenners werden verrast door Brandenburgs voetvolk van de Duitse hoofdmacht en in de pan gehakt. Hiervan bleven mekaar aanvullende en soms tegensprekende getuigenissen bewaard.

Eén Belgische Gids, Jules VANTILT, zoon van de koster-burgemeester van Wijer, stierf tragisch dicht bij zijn geboortedorp⁴. Officier de Menten de Horne en hij waren vertrouwd met deze streek. Jules VANTILT was al bij het Bernissembos door een kogel getroffen in het been. Hij had waarschijnlijk nog kunnen wegsluipen in het dichte loof van een aardappelveld, maar de tegenstanders hadden hem ontdekt en met een steek in de keel gedood. Zijn vader, als burgemeester-gijzelaar zelf twee dagen door de Duitsers aan een boom gebonden, vond na enige tijd iemand die hem naar het slagveld durfde vergezellen. Hij trok met biggenkoopman Fons Remels naar het hem aangewezen veld en daar vonden ze het lijk van de Gids met doorboorde keel en ogen naar boven gericht. Tussen zijn besmeurde handen stak nog in doodspijn afgerukt aardappelloof. De dode zoon was volgens een getuigenis gekleed met laarzen, rode broek, een blauwe, met tressen versierde huzarenbuis⁵ bekleed met bloed en een veldfles met riem nog aan de hals. Om drie uur 's middags kwam de paardenkar met het in de zomerzon ontbindende lichaam toe in Wijer en na een korte plechtigheid werd de gesneuveld

---

² Het zogenaamde Bernissenbos strekte zich uit tussen de spoorlijn Sint-Truiden – Hasselt, de weg Kortenbos – Zepperen en de Stokstraat. Het was bekend omwille van twee reusachtige oude eikebomen, genaamd de Koningin en de Koning.

³ In de geschiedschrijving over de Eerste Wereldoorlog die een tiental jaren na de feiten werd uitgegeven wordt deze schermutseling kort vermeld, vb. TASNIER en R. VAN OVERSTRAETEN, *La Belgique et la Guerre, 3. Les opérations militaires*, Brussel, 1926, p. 66-97 : 3. *L'Armée belge sur la Gette*, p. 88 : *Un escadron de guides envoyé en reconnaissance vers Looz était attaqué par de l'infanterie et en grande partie détruit.*

⁴ Notities van onderwijzer Pol Jamaer, geboren in Wijer, (1977). Mededeling Magda Vantilt, Wijer. BRUSSEL, Kon. Mus. Leger en Krijgsgeschiedenis, Documentatiecentrum, *Matricule pour sous-officiers et soldats, 1er Guides*, 3. 16073-17074. In het register van de overlijdens van de gemeente Brustem werd pas in 1921 het overlijden van Juliaan Leopold Vantilt, brigadier bij het 1ste Regiment Gidsen te Brussel, ingeschreven. Hij was op 18 december 1890 te Weier geboren, werkte als landbouwer en diende als *volontaire de carrière* en milicien van februari 1910 tot februari 1913. Stamboeknummer : 16.676. Het was een jongeman van 1,69 m., blond haar en blauwe ogen. Twee weken voor zijn afzwaaien werd hij gepromoveerd tot brigadier. Hij sneuvelde op 17 augustus 1914, *tué au combat de Zepperen (près de St.Trond) et inhumé au cimetière de Zepperen (?)*. Zijn naam prijkt op een klein oorlogsmonument tegenover de kerkdeur van Wijer met als plaats van overlijden Zepperen. Jan Hendrik Vantilt was burgemeester van Wijer van 1905 tot 1921. Zijn moeder was "Meen" (Marie Philomena) Lammens.

⁵ De uniformbeschrijving door meester Jamaer is twijfelachtig : de bekende lansiers droegen een donkerblauwe dolman of huzarenbuis. Typisch voor de Gidsen was echter sinds 1863 het donkergroen van de dolman, gecombineerd met het purperrood van de rijbroek met valse laarzen en van de onderscheidingsstrepen. De groene dolman met brandenburgers (dubbele rij siersnoeren of tressen rond de knopen) was de grote tenue. Voor de velddienst droegen de Gidsen eerder een donkergroene vest zonder brandenburgers. Hun bewapening bestond uit een sabel en een repeteerkarabijn Mauser, model 1889 van 35 schoten per minuut. De officieren gebruikten een automatische Browning revolver. De bamboelansen met Belgisch vlaggetje werden nauwelijks gebruikt. L. DELEUZE, *Nos alliés les Belges. Uniforme de campagne de la cavalerie belge 1914*, in : *Le passepoil*, jg. 3, nr. 1, jan-feb 1923, p. 9-13. R. AUBRY, *Het Belgisch leger van 1800 tot heden*, Uniformplaten, nr. 27 : *Het 1ste en 2de regiment Gidsen 1863-1916*, 1984. *Le 125me anniversaire du 1er Régiment de Guides (1831-1956)*, s.l., 1956.

Monument Nieuwerkerken

Nieuwerkerken, 28 augustus 1919

De gemeenteraad van Nieuwerkerken, behoorlijk vergaderd:

Tegenwoordig de H.H.:

Plevoets Isidoor Burg. Voorzitter, Hendrickx Alphonse en J. Graulus Schepenen, Vanstraelen Alphonse en Lassaut Pieter raadsleden en J. Meuwissen secretaris.

Aangezien het billijk is dat bij het nageslacht trouw de gedachtenis bewaard worde van hen die voor 's lands vrijheid en onafhankelijk gesneuveld zijn.

Gezien den omzendbrief van den Heer Gouverneur der Provincie in datum van 6 juni 1919 Aanw. Nr.0539-146.

Besluit:

1ste Eene som van 400 frank toe te kennen tot het plaatsen van een gedenkzuil op het kerkhof der gemeente Nieuwerkerken voor de gesneuvelde soldaten der gemeente.

2de Deze som bij middel van een buitengewoon krediet op de buitengewone uitgaven van het jaar 1919 te vereffenen.

Driedubbel afschrift der tegenwoordige beraadslaging zal aan de goedkeuring der hogere overheid onderworpen worden.

Gedaan te Nieuwerkerken op dag maand en jaar als boven.

Namens de gemeenteraad

De secretaris
J. Meuwissen

De Burgemeester
J. Plevoets

Verslag van de Nationale Strijdersbond van België afdeling Nieuwerkerken de 14de september 1972:

De gedenksteen in arduin en witte Franse steen werd in september 1919 geplaatst door een zekere steenkapper STAS Joseph op het thans nog bestaande erepark op het voorkerkhof (rechts) van de parochie Nieuwerkerken. Het monument en de plaatsing ervan kostte destijds het bedrag van fr. 1500. Rond deze gedenksteen en op het erepark zullen later en langzamerhand aan, de begraafplaatsen van de Oud-Strijders 14-18 aangebracht worden. De gedenksteen zelf en het erepark werden ingehuldigd op 11 november 1919.

De draad des Doods in twintig vragen

1. Wat was de dodendraad?

De dodendraad was een elektrische versperring aan de grens tussen België en Nederland tijdens WO1. Het was de grens tussen oorlog en vrede. Het was geen banale improvisatie of een experiment. Het aanwenden van dit wapen steunde op militair-wetenschappelijk onderzoek en op technische ervaring te velde.

2. Waar stond de draad?

De dodendraad werd opgericht van het Zwin in Knokke tot de voorsteden van Aken. Hij stond op Belgisch grondgebied, maar volgde niet heel nauwkeurig de grens. De grens tussen Knokke en het Drielandenpunt is bijna 450 kilometer lang. Om deze afstand wat in te korten, kwamen grote stukken Belgische grond achter de dodendraad te liggen. De vaak gebruikte benaming "niemandland" is misleidend omdat dit van het binnenland afgesneden gebied door de Duitsers werd bezet als er bewoning was. De inwoners zaten dan opgesloten tussen de dodendraad en de rijksgrens, die door het Nederlandse leger met prikkeldraad was afgesloten. Mooie voorbeelden hiervan zijn de drie "bulten" in het noorden van de Antwerpse Kempen (Essen, Nieuwmoer en Wildert; Meer, Meerle, Meersel-Dreef en een deel van Minderhout; Poppel, Weelde en Ravels). De bewaking van de 54 kilometer lange rijksgrens met Baarle-Nassau werd met de plaatsing van de dodendraad herleid tot 15,5 kilometer.